

บทที่ 3

การเป็นผู้ทรงโดยการรับโอนตัวเงิน

ทั้งกล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่า ผู้ทรงตัวเงินอาจแบ่งออกได้เป็นผู้รับเงิน ผู้รับสลักหลัง และผู้ถือ โดยผู้รับเงินนั้นเป็นผู้ทรงที่ได้รับตัวเงินมาโดยตรงจากผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋ว แต่สำหรับกรณีของผู้รับสลักหลังนั้น ไม่ได้รับตัวเงินมาจากผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วโดยตรง แต่จะได้มาจากผู้รับเงินหรือผู้ทรงคนก่อนในตัวเงินนั้น ในทันทีจึงมุ่งที่จะกล่าวถึงผู้ทรงประเภทหลังนี้ คือ ผู้ทรงที่ได้รับตัวเงินมาจากการโอนของบุคคลอื่นอีกทอดหนึ่ง

สำหรับกรณีของผู้ถือนั้น อาจเป็นได้ทั้งกรณีผู้ถือได้รับตัวเงินมาจากผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วโดยตรง และกรณีผู้ถือได้รับโอนตัวเงินมาอีกทอดหนึ่ง ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะผู้ถือในกรณีหลังเท่านั้น

ผู้ที่ได้ตัวเงินมาโดยการรับโอนต่อมาจากผู้อื่นนั้นจะถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายได้หรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาว่าการโอนนั้นเป็นไปตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 905 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่เสียก่อน กล่าวคือ

"มาตรา 905 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1008 บุคคลผู้ได้ตัวเงินไว้ในครอบครอง ถ้าแสดงให้ปรากฏสิทธิด้วยการสลักหลังไม่ขาดสาย แม้ถึงว่าการสลักหลังรายที่สุดจะเป็นสลักหลังลอยก็ตาม ท่านให้ถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อใครรายการสลักหลังลอยมีสลักหลังรายอื่นตามหลังไปอีก ท่านให้ถือว่าบุคคลผู้ถือลงลายมือชื่อในการสลักหลังรายที่สุดนั้น เป็นผู้ได้ไปซึ่งตัวเงินด้วยการสลักหลังลอย หนึ่งคำสลักหลังเมื่อชื่อกษาเสียแล้ว ท่านให้ถือเสมือนว่ามีได้เลย

ฯลฯ

ตามบทบัญญัติมาตรา 905 นั้นที่ว่าต้องแสดงให้ปรากฏสิทธิด้วยการสลักหลังไม่ขาดสายนั้น นอกจากจะหมายความว่า จะต้องมีการสลักหลังตัวเงินต่อ ๆ กันมาตามลำดับระหว่าง

ผู้ทรงคนแรกไปยังผู้ทรงคนที่สองและผู้ทรงคนที่สองสลักหลังต่อไปยังผู้ทรงคนที่สาม ทั้งนี้ถือว่าไปแล้วยังต้องหมายความว่า การสลักหลังนั้นจะต้องทำโดยถูกต้องตามกฎหมายด้วย ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเรื่องการสลักหลังตัวเงินโดยละเอียดต่อไป ดังนี้

ส่วนที่ 1 : การสลักหลัง

คำนิยามของการสลักหลังนั้น มิได้มีบัญญัติเอาไว้โดยแจ้งชัดในกฎหมายว่าด้วยตัวเงินแต่อย่างใด แต่ที่พอจะประมวลความหมายของคำว่า การสลักหลังในลักษณะต่าง ๆ กันได้ดังนี้

ศาสตราจารย์จิติ ทิงศภัทย์ "การสลักหลังคือ ผู้สลักหลังเขียนลงไปในตัวแลกเงินหรือในใบประจำค้ำและลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง" ¹

ศาสตราจารย์ประภาส อวยชัย "การสลักหลัง คือ การที่ผู้ทรงตัวเงินลงข้อความและลงลายมือชื่อในตัวเงินประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือลงแต่เพียงลายมือชื่อของผู้ที่สลักหลังลงไปเพื่อโอนสิทธิในตัวเงินนั้นให้แก่ผู้รับสลักหลัง" ²

ศาสตราจารย์ระยุม กาญจนกุล "การสลักหลัง คือ เขียนลงหลังตัวแลกเงินหรือใบประจำค้ำและลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง" ³

นายเฉลิม บงบุญเกิด "การสลักหลัง คือ การลงชื่อผู้โอนลงไปทางด้านหลังของตัวแลกเงิน การลงลายมือชื่อด้านหลังตัวเฉย ๆ เรียกว่า สลักหลังลอย ส่วนการลงลายมือชื่อโดยเขียนชื่อผู้รับโอนลงไปในั้น เรียกว่า สลักหลังเฉพาะ" ⁴

¹จิติ ทิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบัญชีเงินสะพัด, ตัวเงิน, หน้า 92.

²ประภาส อวยชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน บัญชีเงินสะพัด (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515) หน้า 38.

³ระยุม กาญจนกุล, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน สัณนิษฐาน ตัวเงิน, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2494) หน้า 177.

⁴เฉลิม บงบุญเกิด, ตัวแลกเงิน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, 2509), หน้า 5.

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ "การสลักหลังตั๋วเงิน คือ การจกแจงข้อความลงในตั๋วเงินนั้นหรือแต่เพียงลงลายมือชื่อของผู้โอนไว้โดยไม่จกแจงข้อความอย่างใด ๆ ลงในด้านหลังตั๋วเงินหรือที่ใบประจำคอ" 5

จากหนังสือ Black's Law Dictionary "Indorsment: The act of a payee, drawee, accommodation indorser, or holder of a bill, note, check, on other negotiable instrument, in writing his name upon the back of the same, with or without further or qualifying word, whereby the property in the same is assigned and transferred to another" 6

จากหนังสือ Business Law of Australia "Endorsement means an endorsement completed by delivery, and delivery means transfer of possession, either actual or constructive, from one person to another" 7

จากคำนิยามในมาตรา 2 แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 "Indorsement means and indorsement completed by delivery"

ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งมอบ (Delivery) มีกล่าวไว้ในมาตรา 21 และข้อกำหนดของการสลักหลังที่สมบูรณ์ตามกฎหมายมีกล่าวไว้ในมาตรา 32 แห่ง พระราชบัญญัติเดียวกันนี้

5 ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตั๋วเงินและพระราชบัญญัติ ว่าด้วย ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 92.

6 Henry Compbell Black, Black's Law Dictionary, p. 916

7 R.B. Vermeesch and K.E. Lindgren, Business Law of Australia, p. 510

จากคำนิยามและความหมายในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้นจึงพอจะสรุปค่านิยามของการสลักหลังได้ดังนี้ คือ

"การสลักหลัง คือ การที่ผู้ทรงตัวเงินลงลายมือชื่อของตนลงในตัวเงินนั้นหรือที่ใบประจำคอ โดยจะมีหรือไม่มีข้อความอย่างอื่นไว้ด้วยหรือไม่ก็ตาม โดยผู้ทรงมีเจตนาที่จะให้มีผลเป็นการโอนสิทธิ์เรียกร้องทั้งหลายในตัวเงินนั้นแก่ผู้รับสลักหลัง"

กล่าวคือ การสลักหลังนอกจากจะต้องมีการลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังลงในตัวเงินหรือที่ใบประจำคอแล้ว ยังต้องมีเจตนาของผู้สลักหลังที่จะโอนสิทธิ์เรียกร้องนั้นให้แก่ผู้รับสลักหลังอีกด้วย ดังนั้น หากมีเพียงแต่การลงลายมือชื่อแต่ไม่มีเจตนาที่จะโอนสิทธิ์เรียกร้องให้ไปก็ไม่ถือว่าเป็นการสลักหลังตามกฎหมาย เช่น ลูกค้านำเช็คไปขอรับเงินสดจากธนาคาร ซึ่งในทางปฏิบัติ ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ก็จะกำหนดให้ลูกค้าลงลายมือชื่อไว้ทางด้านหลังของเช็ค นั้นเสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานในการรับเงิน ซึ่งในกรณีนี้จะเห็นว่าการลงลายมือชื่อดังกล่าวลูกค้ามิได้มีเจตนาที่จะโอนสิทธิ์เรียกร้องในเช็คนั้นแก่ธนาคารแต่อย่างใดเลย จึงไม่ถือว่าการลงลายมือชื่ออันเป็นการสลักหลังโอนเช็คฉบับดังกล่าวให้แก่ธนาคาร

อย่างไรก็ดี มีข้อยกเว้นจากหลักการทั่วไปของการสลักหลังดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นสองประการ คือ การสลักหลังให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรง ตามที่บัญญัติในมาตรา 925 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการสลักหลังจำหน่ายตัวเงินนั้นไว้ เป็นประกันต่อผู้รับจำหน่ายตามมาตรา 926 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะทั้งสองกรณีนี้แม้จะมีการโอนสิทธิ์เรียกร้องในตัวเงินให้กับผู้รับสลักหลังก็จริง แต่ก็ได้เป็นการให้ไปโดยเด็ดขาดเนื่องจากผู้รับสลักหลัง (แม้เมื่อรับมาแล้วจะเป็นผู้ทรงตามกฎหมายก็ตาม) ก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอยู่คือ ผู้ทรงตัวเงินตามกรณีมาตรา 925 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อใช้สิทธิ์เรียกร้องของตนต่อบรรดาลูกหนี้ในตัวเงินทั้งหลายแล้ว ได้เงินมาเท่าใดจะเก็บเงินมาเท่าใดจะเก็บเงินนั้นไว้เสียเองไม่ได้แต่จะต้องกันเงินนั้นให้แก่ผู้โอนซึ่งเป็นตัวการ และผู้ทรงตามกรณีมาตรา 926 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็เช่นกันเมื่อบังคับแล้วได้เงิน

มาเท่าใด ผู้ทรงจะเก็บเงินเอาไว้ได้ เท่าจำนวนที่ตัวนั้นจำนำประกันหนี้ไว้เท่านั้น ส่วนที่เหลือจากนั้นต้องคืนแก่ผู้โอนซึ่งเป็นผู้จำนำไป¹

มีข้อสังเกตว่า การสลักหลังจะมีผลเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในตั๋วเงินนั้นอย่างบริบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้ส่งมอบตัวนั้นให้แก่ผู้รับสลักหลังด้วย ตามมาตรา 917 วรรคแรกและมาตรา 309 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเมื่อสิทธิในตั๋วเงินได้โอนจากผู้ทรงโดยการสลักหลังไปยังผู้รับสลักหลังแล้ว ผู้รับสลักหลังย่อมเป็นผู้ทรงมีสิทธิเรียกร้องที่อยู่ส่งจ่าย ผู้สลักหลังและบรรดาลูกหนี้อื่น ๆ ในตั๋วเงินนั้นได้ตามกฎหมายทุกประการ

สำหรับการส่งมอบตั๋วเงินภายหลังที่มีการสลักหลังแล้วจะกล่าวโดยละเอียดในส่วนที่ 3 อันว่าด้วยการส่งมอบการครอบครองตั๋วเงิน

ประเภทของการสลักหลัง

การสลักหลังตั๋วเงิน อาจแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. การสลักหลังโดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์
2. สลักหลังลอย
3. สลักหลังโดยมีเงื่อนไข
4. การสลักหลังโดยจำกัดความรับผิดชอบ (qualified indorsement)
5. การสลักหลังโดยจำกัดสิทธิของผู้รับโอน (restrictive indorsement)

ดังจะได้แยกพิจารณาโดยละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. สลักหลังโดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ คือ การสลักหลังโดยที่ผู้สลักหลังได้ระบุชื่อผู้รับสลักหลังเอาไว้ การสลักหลังแบบนี้มักมีนิติศาสตร์บางท่านก็เรียกว่า "สลักหลังเฉพาะ"²

¹ จิตติ ตั้งศภทัย, กฎหมายแพ่งพาณิชย์ ว่าด้วยบัญชีเงินสะพัด ตั๋วเงิน, หน้า 100-101.

² จิตติ ตั้งศภทัย, กฎหมายแพ่งพาณิชย์ ว่าด้วยบัญชีเงินสะพัด, ตั๋วเงิน, หน้า 92.

บางท่านก็เรียกว่า สติ๊กหลังพิเศษ เนื่องจากแปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Special Indorsement บางท่านก็เรียกว่าสติ๊กหลังระบุชื่อแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้กำหนดเรียกชื่อเอาไว้ เป็นพิเศษอย่างกรณีการ สติ๊กหลังลอย ในความเห็นของผู้เขียนนั้นเห็นว่า คำว่าสติ๊กหลังเฉพาะ น่าจะมีความหมายชัดเจนและรัดกุม ยิ่งกว่าคำอื่น ดังนั้น ผู้เขียนจะขอใช้คำแทนความหมายคำว่า สติ๊กหลังโดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ ว่า สติ๊กหลังเฉพาะต่อไป

เป็นที่น่าสังเกตว่าการ สติ๊กหลังเฉพาะนี้ มาตรา 919 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดว่าการ สติ๊กหลังนั้นจะต้องทำในด้านหน้าหรือด้านหลังของตั๋วเงิน ฉะนั้นการ สติ๊กหลัง เฉพาะจึงอาจทำลงทางด้านหน้าของตั๋วเงินก็ได้¹ แต่อย่างไรก็ดี การ สติ๊กหลังไม่ว่าจะเป็นการ สติ๊กหลังเฉพาะหรือไม่ก็ตาม ควรทำเอาไว้ทางด้านหลังของตั๋วเงินนั้น²

มีปัญหากว่า หากผู้สติ๊กหลังระบุชื่อผู้รับประโยชน์เอาไว้ แต่ชื่อนั้นผิดไปจากชื่อจริงของผู้รับประโยชน์ เช่น สติ๊กหลังโดยระบุ ว่า ให้นาย คำ แต่ความจริงผู้รับประโยชน์ชื่อนายแดง เช่นนี้ จะถือว่าเป็นการ สติ๊กหลังเฉพาะอีกหรือไม่ และผู้รับประโยชน์ควรจะทำอย่างไรต่อไป

¹Vermeesch and Lindgren, Business Law of Australia, p. 510

ข้อนี้เห็นว่า แม้จะระบุชื่อผู้รับประโยชน์ผิดไป ก็ยังถือว่าได้มีการระบุตัวผู้รับ
ประโยชน์แล้ว การสลักหลังดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการสลักหลังเฉพาะ และหากผู้รับประโยชน์คือ
นายแดง จะโอนตั๋วเงินนั้นต่อไป ก็คงสลักหลังต่อไปโดยใช้ชื่อนายดำ ตามที่เขียนไว้ในคำสลักหลัง
เฉพาะนั้น เพื่อมิให้มีปัญหาต่อไปว่า การสลักหลังนั้นขาดสายหรือไม่ แต่ทั้งนี้ นายแดงจะแจกแจงข้อ
เท็จจริงของข้อนี้ไว้ด้วยก็ได้¹

ตามปัญหาข้างต้น หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายแดงซึ่งเป็นผู้รับสลักหลังไม่มี
ตัวตนอยู่จริง หรือเป็นเพียงสมมติขึ้นมาเฉย ๆ (fictitious person) เช่นนี้ เห็นว่า
เป็นกรณีที่ผู้รับประโยชน์ไม่มีตัวตนอยู่แม้จะกำหนดไว้ก็ไม่มี ความหมายอะไร จึงเท่ากับไม่มีการ
กำหนดตัวผู้รับประโยชน์ ฉะนั้นการสลักหลังดังกล่าวจึงสมบูรณ์ในฐานะที่เป็นการสลักหลังลอย¹ เท่านั้น
ปัญหาต่อไป คือ กงรสลักหลังเฉพาะจะระบุชื่อผู้รับประโยชน์มากกว่าหนึ่งคนโดยกำหนด
ให้ผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังเหล่านั้นรับประโยชน์ในตัว เรียงตามลำดับกันลงไปจะได้อหรือไม่
เช่น ระบุว่าโอนให้นาย ก. หรือนาย ข. ตามลำดับ เป็นต้น

ปัญหาข้อนี้ เห็นว่ากรณีผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังหลายคน เรียงตามลำดับ เช่นนี้
(successive indorsee) น่าจะทำได้ เพราะยังอาจทราบได้อย่างแน่ชัดว่าใครเป็นผู้
ผู้รับสลักหลังกันแน่ กล่าวคือ ถือว่ากรณีเช่นนี้ถือว่าผู้รับสลักหลังเพียงคนเดียว เพียงแต่มีชื่อ
กำหนดต่อไปว่า ถ้าคนแรกไม่ยอมรับก็ให้ตกไปแก่คนที่ระบุชื่อไว้คนต่อไปเท่านั้น จึงไม่มีปัญหา
เรื่องการครอบครองตั๋วเงินแต่อย่างใด ซึ่งในกรณีอย่างเดียวกันนั้นยอมนำไปใช้กับการออกตั๋ว
แลกเงินโดยระบุชื่อผู้รับเงินหลายคน เรียงตามลำดับไป (successive payee) ได้
เช่นกัน

1

ปัญหาสุดท้าย คือ จะระบุตำแหน่งของผู้รับประโยชน์ไว้โดยไม่ระบุชื่อใครหรือไม่

ข้อนี้เห็นว่า มาตรา 919 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้ให้โอกาสแก่ผู้โอนที่จะระบุตำแหน่งหรือชื่อของผู้รับประโยชน์ (ผู้รับสืบทอด) ได้อย่างกรณีของผู้รับเงิน (ดู มาตรา 909 (6), 983 (5) และ 988 (4) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบ)

ฉะนั้นจะเห็นว่าถ้ามิได้ระบุชื่อผู้รับสืบทอด เอาไว้ก็เท่ากับเป็นการสืบทอดโดยธรรมดาเท่านั้นเอง เนื่องจากถ้ายอมให้ระบุตำแหน่งหรือชื่อของผู้รับสืบทอดได้แล้วจะมีปัญหาเรื่องการพิสูจน์ว่า การสืบทอดสืบทอดนั้นขาดสายหรือไม่เป็นอย่างมาก

2. สืบทอดโดย คือ การสืบทอดโดยที่ผู้สืบทอดมิได้กำหนดตัวบุคคลที่จะเป็นผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสืบทอดเอาไว้ หรือกำหนดเอาไว้ว่าผู้รับประโยชน์เป็น fictitious person ดังกล่าวมาแล้วนั่นเอง

การสืบทอดโดยนี้ มาตรา 919 วรรค 2 กำหนดว่า จะต้องทำลงทางค้ำหลังของตัวเงินเท่านั้น ซึ่งต่างกับกรณีของการสืบทอดเฉพาะที่อาจทำทางค้ำหน้าของตัวเงินได้ แต่มีข้อสังเกตว่า นอกจากจะสืบทอดลงในตัวเงินแล้ว กฎหมายยังกล่าวถึงการสืบทอดในใบประจำค้ำด้วย โดยมีข้อกำหนดว่าการสืบทอดโดย จะต้องทำทางค้ำหน้าหรือค้ำหลังของใบประจำค้ำนั้นแต่อย่างใด

ข้อนี้เห็นว่า แม้มาตรา 919 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะบัญญัติไว้แต่เพียงว่าการสืบทอดโดยนั้นให้ทำที่ "ค้ำหลังตัวแลกเงินหรือที่ใบประจำค้ำ" ก็ตาม แต่ถกต้องหมายความว่า การสืบทอดโดยจะต้องทำลงค้ำหลังของใบประจำค้ำด้วย กล่าวคือ เมื่อนำใบประจำค้ำมาเบิกเข้ากับตัวเงินแล้ว ใบประจำค้ำส่วนที่เป็นค้ำเดียวกับค้ำหน้าของตัวเงินก็ย่อมเป็นค้ำหน้าของตัวเงินไปค้ำ ค้ำหลังของใบประจำค้ำก็เท่ากับเป็นค้ำหลังของตัวเงิน ทั้งนี้เพราะมาตรา 907 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ถือว่าใบประจำค้ำนั้นเป็นส่วนหนึ่งแห่งตัวเงินนั้น

เนื่องจากผู้รับตั๋วเงินมาโดยการสลักหลังลอยอาจโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปได้ด้วยการส่งมอบเท่านั้น (ตามมาตรา 920 วรรค 2 (3) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ระกม) ซึ่งเหมือนกับกรณีของการโอนตั๋วเงินชนิดที่ออกให้แก่ผู้ถือ ตามมาตรา 918 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้นจึงมีผู้เห็นว่า ตั๋วเงินชนิดระบุชื่อถ้ามีการสลักหลังลอยแล้วก็จะทำให้ตั๋วเงินนั้นมีได้เป็นตั๋วเงินชนิดระบุชื่ออีกต่อไป (คือกลายเป็นตั๋วเงินชนิดออกให้แก่ผู้ถือ) ครั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการสลักหลังลอยมาเป็นสลักหลังเฉพาะก็จะทำให้ตั๋วเงินนั้นกลับคืนมาเป็นตั๋วเงินชนิดระบุชื่ออีกซึ่งความเห็นนี้ ไม่น่าจะถูกต้อง เพราะตั๋วเงินจะเป็นตั๋วชนิดระบุชื่อหรือชนิดออกให้แก่ผู้ถือก็ยอมแล้วแต่เจตนาของผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋ว เท่านั้น บุคคลอื่นใดจะมาเปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋ว ย่อมทำไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยแจ้งชัด ฉะนั้นการสลักหลังจึงไม่อาจทำให้สภาพแห่งตั๋วเงินเปลี่ยนแปลงไม่ได้ และอีกประการหนึ่งการสลักหลังลอยก็มีผลแค่เพียงทำให้การโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปได้ด้วย การส่งมอบเหมือนตั๋วเงินชนิดที่ออกให้แก่ผู้ถือเท่านั้น นอกจากนั้นก็ไม่มีผลกระทบกระเทือนอย่างใด ๆ ในตั๋วเงินนั้นอีก จึงจะเห็นว่าตั๋วเงินชนิดระบุชื่อนั้นหากมีการสลักหลังลอยแล้วยังอาจมีการสลักหลังลอยต่อไปได้ตามมาตรา 920 วรรค 2 (2) โดยผู้ที่สลักหลังลอยต่อนั้นก็มีความรับผิดชอบในฐานะเป็นเพียงผู้สลักหลังธรรมดาตามหลักในมาตรา 900 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่า ใครลงชื่อในตั๋วเงินต้องรับผิดชอบเท่านั้น มิได้ถือว่าผู้สลักหลังลอยนั้นเป็นผู้รับอาวัลตามมาตรา 921 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด

เข้าใจว่าที่มีผู้กล่าวไว้ว่าตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินตามคำสั่ง เมื่อมีการสลักหลังลอยขึ้นแล้ว จะทำให้ตัวนั้นกลายเป็นตั๋วเงินชนิดออกแก่ผู้ถือก็คงจะเป็นเพราะไปกล่าวอธิบายกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษมากเกินไป ซึ่งความจริงกฎหมายอังกฤษกับกฎหมายไทยบัญญัติไว้ไม่เหมือนกันเพราะใน Bills of Exchange Act, 1882 มาตรา 8 (3) ได้บัญญัติเอาไว้โดยตรงว่า

" A bill is payable to bearer which is expressed to be so payable, or on which the only or last indorsement is an indorsement in blank"

กล่าวคือ ตามกฎหมายอังกฤษบัญญัติเอาไว้เลยว่า หากมีการสลักหลังลอยลงไปใน
ตั๋วเงินแล้วก็จะทำให้ตั๋วเงินนั้นกลายเป็นตั๋วผู้ถือไปเลย ซึ่งบทบัญญัติอย่างนี้กฎหมายไทยไม่มี
ฉะนั้น จะแปลเป็นอย่างของกฎหมายอังกฤษก็ย่อมจะทำได้โดยยุติ

สำหรับกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้นก็ปรากฏว่าได้บัญญัติเอาไว้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับ
ของอังกฤษกล่าวคือ มาตรา 3 - 204 (2) แห่ง U.C.C. บัญญัติตอนหนึ่งว่า " An
instrument payable to order and indorsed in blank becomes ^{/payable}
to bearer and may be negotiated by delivery alone until specially
indorsed" ฉะนั้น เพื่อป้องกันการสูญหายผู้ทรง/ จึงควรที่จะเปลี่ยนแปลงการสลักหลังลอยนั้นให้
กลายเป็นการสลักหลังเฉพาะเสีย ซึ่งจะมีผลทำให้ตั๋วเงินนั้นกลับคืนมาเป็นตั๋วผู้ถือออกให้
ใช้เงินตามคำสั่ง¹ ครั้งหนึ่ง ซึ่งการโอนต่อไปย่อมจะต้องมีการสลักหลังอีก ¹

3. การสลักหลังโดยมีเงื่อนไข คือการสลักหลังโดยที่ผู้สลักหลังได้วางข้อกำหนด
เอาไว้ว่าจะให้ การสลักหลังนั้นมีผลสมบูรณ์เป็นการโอนตั๋วเงินต่อเมื่อมีเหตุการณ์อย่างใด
อย่างหนึ่งซึ่งที่ระบุไว้เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น เช่น ชาว สลักหลังตั๋วแลกเงินให้เชียวโดยมีเงื่อนไข
ว่าการโอนการสลักหลังจะเป็นผลต่อเมื่อชาวถูกรางวัลสลากกินแบ่ง เป็นต้น

การสลักหลังโดยมีเงื่อนไข มาตรา 922 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือว่า
เงื่อนไขที่ระบุไว้นั้นเป็นอันไม่มีผลบังคับเสมือนมิได้เขียนลงไว้เลย คือการสลักหลังดังกล่าวนี้
ย่อมมีผลสมบูรณ์ทันทีที่มีการส่งมอบตั๋วเงินนั้นแก่ผู้รับสลักหลัง

คำว่า เงื่อนไขนี้ ย่อมหมายความว่า ข้อความซึ่งบังคับให้นิติกรรมเป็นผลต่อเมื่อมี
เหตุการณ์อันใดอันหนึ่งขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน ² ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 144 ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น โดยไม่จำกัดว่า เงื่อนไขที่วางไว้นั้นจะเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน

¹Dillowon, and Howard, and Roberts, and Robert, Principle of Business Law, p. 464.

²เจตน์ บงบุญเกิด, ตั๋วแลกเงิน, หน้า 78

หรือเงื่อนไขบังคับหลังก็ตาม ฉะนั้นจึงต่างกับกรณีที่ยุสติกหลังวางข้อจำกัดอย่างหนึ่งอย่างใดเอาไว้ เพื่อปลงหรือจำกัดความรับผิดชอบของตนเอง ซึ่งทำได้ตามมาตรา 915 (1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อยู่แล้ว เช่นสลักหลังว่า "without recourse หรือ sans recourse" ซึ่งหมายความว่าไต่เบี้ยไม่ได้ หรือสลักหลังว่า ผู้สลักหลังจะรับผิดชอบต่อผู้ทรงเมื่อผู้ทรงหลงถามจากผู้ส่งจ่ายไม่ได้เสียก่อน เหล่านี้เป็นต้น

เกี่ยวกับการสลักหลังโดยมีเงื่อนไข มีข้อน่าสังเกตว่า มาตรา 922 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้อธิบายเงื่อนไขนั้นเป็นอันไม่มีเลย ซึ่งต่างกับที่บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 33 แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของประเทศอังกฤษคือ

"Where a bill purports to be indorsed conditionally the condition may be disregarded by the payer, and payment to the indorsee is valid whether the condition has been fulfilled, or not"

ฉะนั้น ตามกฎหมายอังกฤษนี้ เงื่อนไขที่ระบุไว้จะไม่มีผลแต่เฉพาะผู้จ่ายเงินตามตัวเท่านั้น แต่ในระหว่างผู้สลักหลังกับผู้รับสลักหลังแล้วยังมีผลผูกพันกันอยู่ กล่าวคือ ผู้รับสลักหลังที่รับเงินตามตัวนั้นมาก่อนหน้าที่เงื่อนไขจะสำเร็จจะต้องยึดถือตัวเงินนั้นไว้ในฐานะเป็น trustee ของผู้สลักหลังเท่านั้น ต่อเมื่อเงื่อนไขสำเร็จบริบูรณ์แล้วจึงจะได้สิทธิในเงินจำนวนนั้นไปอย่างเต็ม¹

เมื่อพิจารณาความถ้อยคำที่แตกต่างกันอยู่ระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายของอังกฤษแล้ว จะเห็นว่าตามกฎหมายไทยนั้นให้อธิบายข้อความที่เป็นเงื่อนไขนั้นไม่มีเลย ฉะนั้นจึงไม่มีการผูกพันคู่สัญญาคนใด ๆ ในตัวเงินนั้นทุกคน แต่ของอังกฤษไม่ผูกพันแต่เฉพาะกับผู้จ่ายเท่านั้น คอยเหตุนี้ตามกฎหมายไทยเมื่อผู้รับสลักหลังได้เงินตามตัวมาก็ไม่จำเป็นต้องเก็บรักษา

¹ David A.L. Smout, Chalmers on Bills of Exchange, p. 116.

ไว้เพื่อประโยชน์ของผู้สละหลัง โดยมีเงื่อนไขนั้น เว้นแต่ในขณะที่รับโอนมาจะได้มีสัญญาไว้ต่อกัน เป็นอย่างอื่น ก็คงบังคับกันไปตามสัญญานั้น ๆ แต่ไม่เกี่ยวกับกฎหมายในเรื่องตัวเงิน

เช่นตามอุทธรณ์ของศาลฎีกาในขณะที่ชาวสละหลังโอนตัวให้เขียว โดยมีเงื่อนไข ชาวไค่งแก็เขียวและ เขียวก็ตกลงยอมรับและปฏิบัติตามนี้ ก็เท่ากับมีคำเสนอคำสนอง ถูกต้องตรงกันเกิดเป็นสัญญาซึ่งมีผลบังคับระหว่างกันโดยทันที ฉะนั้น แม้ข้อกำหนดตามตัวเงิน จะไร้ไม่ได้ แต่ข้อกำหนดตามสัญญาภายนอกนั้นก็ยังมีผลบังคับอยู่ เขียว จึงต้องรักษาเงินที่ได้ นั้นไว้เพื่อประโยชน์แก่ ชาว ผู้โอนจนกว่าเงื่อนไขนั้นจะเกิดขึ้นแล้ว เขียว จึงจะไถ่กรรมสิทธิ์ ในเงินนั้นไปโดยสมบูรณ์

ข้อนำส่งแก่ข้อประการหนึ่งคือ การสละหลังโดยมีเงื่อนไขในกฎหมายไทย และ อังกฤษไม่ได้แยกว่าจะต้องการการวางเงื่อนไขในการสละหลังชนิดใด กล่าวคือจะเป็นสละหลัง เฉพาะหรือสละหลัง ลอยกว้างเงื่อนไขไว้ไม่ได้เท่านั้น แต่สำหรับของสหรัฐอเมริกา นั้น ห้ามไว้ เฉพาะการวางเงื่อนไขในการสละหลังเฉพาะ (special indorsement) เท่านั้น¹

4. การสละหลังโดยจำกัดความรับผิดชอบ (qualified indorsement)

คือ การที่ผู้สละหลังได้กำหนดข้อความอันเป็นการจำกัดความรับผิดชอบของเขาลงในตัวเงิน ตามที่ บัญญัติให้อ่านเอาไว้ในมาตรา 915 (1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นเอง เช่น กำหนด ว่าผู้ทรงจะไร้สิทธิไล่เบี้ยต่อตน เมื่อตัวขาดความเชื่อถือไม่ได้หรือจะกำหนดว่า หากผู้จ่ายไม่จ่าย เงินตนจะยอมรับผิดเพียงครั้งหนึ่งของจำนวนเงินตามตัว เป็นต้น

การสละหลังโดยจำกัดความรับผิดชอบนี้ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในนานาประเทศว่า ให้เป็นสิทธิของผู้สละหลังที่จะทำได้ ดังเช่นได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 16 แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของประเทศอังกฤษ และในมาตรา 3 - 414 (1) แห่ง Uniform Commercial Code ซึ่งมีข้อความเช่นเดียวกับมาตรา 915 (1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ทั้งนี้เพราะมาจากเหตุผลที่ว่า ตัวเงินเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง ฉะนั้น

1

Dillavou and Howard and Roberts and Robert, Principles of Business Law, p. 465.

คู่สัญญาต่าง ๆ ในตัวเงินจะเข้าผูกพันในสัญญานี้แค่ไหนเพียงใดก็ชอบที่จะทำได้ตามความสมัครใจของเขา ทั้งนี้ตามหลักทั่วไปของสัญญานั้นเอง¹

การที่ผู้สืบทอดถึงจกแจ้งข้อความจำกัดความรับผิดของเขาเอาไว้เช่นนี้ ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อผลในการโอนตัวเงินแต่อย่างใดเลย² ผู้รับสืบทอดถึงก็คงได้รับกรรมสิทธิ์ในตัวเงินฉบับนั้นไปโดยสมบูรณ์ทุกประการ และหากมีสิทธิเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย Holder in due course ได้เพียงแต่ผู้รับสืบทอดถึงตกอยู่ในข้อกำหนดที่ว่า จะไล่เบี้ยกับผู้สืบทอดถึงไม่ไต่หรือไล่เบี้ยได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดเอาไว้หรือจะไล่เบี้ยได้ต่อเมื่อต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเสียก่อนเท่านั้น

มีข้อที่ควรสังเกตุเกี่ยวกับการ สืบทอดถึงโดยจำกัดจำนวนเงินที่ผู้สืบทอดถึงจะต้องรับผิด เช่น คำสืบทอดถึงตัวเงินที่ส่งจ่ายเงิน 50,000 บาท ให้ชาว โดยระบุว่าหากคำ จะต้องรับผิดใช้เงินก็จะรับใช้ให้ไม่เกิน 20,000 บาท ทั้งนี้เป็นกรณี คำ อาจทำได้ตามมาตรา 915 (1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ถือว่าเป็นการ สืบทอดถึงโอนแต่บางส่วน ซึ่งต้องห้ามตาม มาตรา 922 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะถ้าจะถือว่าเป็นการ สืบทอดถึง โอนแต่บางส่วนจะต้อง เป็นกรณีที่ คำ สืบทอดถึงโอนสิทธิเรียกร้องแต่บางส่วนในตัวเงินให้แก่ ชาว เท่านั้น ฉะนั้นหาก ชาว จะใช้สิทธิของตนในตัวเงินนั้นกับคู่สัญญาทั้งหลายในตัวเงิน ก็จะทำได้เพียงไม่เกิน 20,000 บาท แต่กรณีตามอุทธรณ์จะเห็นว่า คำ ได้สืบทอดถึงโอนสิทธิเรียกร้องทั้งหมดในตัวเงินให้แก่ ชาว ชาว จึงมีสิทธิอย่างเต็มที่ที่จะบังคับการใช้เงินตามตัวนั้นเอา แก่บรรดาผู้ที่ เป็นคู่สัญญาคนอื่น ๆ ในตัวเงินนั้นเต็มจำนวน 50,000 บาท เพียงแต่มีข้อยกเว้นว่า จะไล่เบี้ย คำ ได้ไม่เกิน 20,000 บาทเท่านั้น

¹ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 51

² Dillavon and Howard and Roberts and Robert. Principles of Business Law, p. 465.

อนึ่ง การกำหนดข้อความจำกัดความรับผิดชอบ ผู้สลักหลังไม่จำเป็นต้องเขียนด้วยลายมือ
ของเขาเอง แต่จะทำได้โดยการพิมพ์ การใช้ตรายางประทับหรือโดยบุคคลอื่นเป็นผู้เขียนก็ได้
โดยที่ผู้สลักหลังเพียงแสดงลายมือชื่อของเขาเท่านั้นไม่ว่าหรืออาจของข้อความดังกล่าวก็ได้แล้ว
(ตามมาตรา 9 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบ) เปรียบเทียบกับคำพิพากษาของศาล
อังกฤษในคดี Blou v Georgiades (1959) (1) S.A. 219 เคยวินิจฉัยเอาไว้ในทำนอง
เดียวกันว่า ลายมือชื่อที่อยู่ด้านหลังของตั๋วสัญญาใช้เงินภายใต้ข้อความที่ประทับว่า
"I waive my right to notice of dishonour and presentment" ก็ทำให้เกิดผล
เป็นการสลักหลังและการยอมลดละให้แก่ผู้ทรงตัวเงินไปด้วยพร้อมกัน (แม้คดีนี้จะเป็นการกำหนด
ขอยอมลดละให้แก่ผู้ทรงตงมมาตรา 915 (2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่ก็นำมา
ใช้กับกรณีจำกัดความรับผิดชอบตามมาตรา 915 (1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้)

การสลักหลังจำกัดความรับผิดชอบ ในสหรัฐอเมริกาเมื่อเรียกเฉพาะว่า qualified
indorsement

5. การสลักหลังโดยจำกัดสิทธิของผู้รับโอน (restrictive indorsement)

การสลักหลังประเภทนี้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มีได้แบ่งแยกออกไว้เป็น
ประเภทหนึ่งทางหากอย่างกรณีของการสลักหลังลอยหรือการสลักหลังเฉพาะ แต่ได้นำไปกล่าว
แยกไว้ในมาตรา 923, 925 และ 926 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นเรื่อง ๆ ไปแต่ใน
ต่างประเทศ เช่น อังกฤษหรือสหรัฐอเมริกาได้กล่าวรวมกันไว้เป็นประเภทเดียวกันและอยู่ภายใต้
บทบัญญัติกฎหมายมาตราเดียวกัน ดังนี้

กฎหมายอังกฤษ บัญญัติไว้ในมาตรา 35 (1) แห่ง Bills of Exchange Act,
1882 ความว่า

"An indorsement is restrictive which prohibits the further
negotiation of the bill, or which expresses that it is a more authority
to deal with the bill as thereby directed and not a transfer of the

ownership there of, as, for example, if a bill be indorsed "Pay D. only," or " Pay D. for the account of x, " or " Pay D. or order for collection."

ในสหรัฐอเมริกา บัญญัติไว้ในมาตรา 3 - 205 แห่ง Uniform Commercial Code ความว่า " Restrictive Indorsements An indorsement is restrictive which either.

- (a) is conditional; or
- (b) purports to prohibit further transfer of the instrument; or
- (c) includes the words "for collection", "for deposit", "pay any bank," or like terms signifying a purpose of deposit or collection: or
- (d) otherwise states that it is for the benefit or use of the indorser or of another person"

ฉะนั้น จึงพอจะสรุปความได้ว่า Restrictive indorsement คือ การสลักหลังโดยผู้สลักหลังได้วางข้อกำหนดมิให้ผู้รับสลักหลังโอนตัวนั้นต่อไป ประการหนึ่งหรือเป็นการสลักหลังโดยกำหนดว่าผู้รับสลักหลังมีหน้าที่ต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่ใคร่ระบุไว้ในคำสลักหลังนั้น แต่มิได้เป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในตั๋วเงินนั้นแก่ผู้รับสลักหลังอีกประการหนึ่ง เช่น การสลักหลังให้เป็นตัวแทนเรียกเก็บเงินหรือการสลักหลังเพื่อจำหน่ายเป็นต้น

ผลของ Restrictive indorsement นั้นในมาตรา 35 (2), (3) แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 มีข้อความพอสรุปได้ว่า Restrictive indorsement นั้นให้สิทธิแก่ผู้รับสลักหลังที่จะ

1. รับเงินตามจำนวนที่ปรากฏในตั๋วเงินฉบับนั้น
2. สามารถฟ้องร้องเอาแก่คู่สัญญาคนอื่น ๆ ในตั๋วฉบับนั้น ซึ่งอาจถูกผู้สลักหลังฟ้องได้อยู่แล้ว

3. ตามปกติผู้รับสลักหลังแบบ restrictive indorsement นั้นไม่มีสิทธิที่จะโอนตั๋วเงินฉบับนั้นต่อไปได้อย่างผู้รับสลักหลังทั่ว ๆ ไป เว้นแต่จะไว้รับอำนาจโดยแจ้งชัดจากผู้สลักหลังว่าให้โอนตั๋วเงินนั้นต่อไปได้

4. ผู้รับสลักหลังคนอื่น ๆ ที่ได้รับตั๋วเงินนั้นไปตามข้อ 3 ย่อมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกับสิทธิของผู้สลักหลังซึ่งได้รับตั๋วมาโดย restrictive indorsement

อย่างไรก็ดีผลของ Restrictive Indorsement ของกฎหมายอเมริกันตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 - 206 แห่ง U.C.C. นั้น มีผลแตกต่างไปจากกฎหมายของอังกฤษที่กล่าวมาแล้วบางประการ กล่าวคือ

1. restrictive indorsement ย่อมไม่เป็นการทำให้สภาพแห่งการโอนหรือการเปลี่ยนมือของตั๋วเงินสิ้นสุดลงไป ฉะนั้น ผู้รับสลักหลังจึงยังอาจโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปได้ตามปกติ

2. ผู้ที่รับโอนตั๋วเงินนั้นต่อมาในภายหลังย่อมไม่จำกัดวงผูกพันในผลแห่ง restrictive indorsement นั้น เว้นเสียแต่เขาจะรู้ถึงข้อกำหนดต่าง ๆ นั้น แล้วหรือได้รู้ถึงการปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่ของผู้โอน และผู้ที่รับโอนตั๋วเงินที่มี restrictive indorsement มาอีกต่อหนึ่งนั้นอาจถือเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย (holder in due course) ได้หากว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 - 302 แล้ว

สำหรับผลอย่างอื่นที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวแล้วนี้ก็เหมือนกับในกฎหมายอังกฤษ กล่าวคือ ผู้รับโอนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการใช้เงินตามตั๋วและฟ้องร้องบังคับเอาแก่บรรดาผู้สัญญาคนก่อน ๆ ในตั๋วเงินนั้นได้

เมื่อเทียบเคียงกับตัวบทกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยแล้ว จะเห็นว่ากรณีแรกของ restrictive indorsement นั้นคือ กรณีที่ผู้สลักหลังวางข้อจำกัดห้ามโอนตามมาตรา 923 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกรณีหลังของ restrictive indorsement ก็คือกรณีที่มีการสลักหลังเพื่อเป็นตัวแทน ตามมาตรา 925 ประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ และกรณีสลักหลังเพื่อจำหน่ายตามมาตรา 926 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั้นเอง ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการวางข้อจำกัดห้ามโอนโดยผู้สลักหลังตามมาตรา 923 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นจะได้อธิบายโดยละเอียดในบทที่ 4 ส่วนที่ 1 เรื่องสิทธิในการโอน ทรัพย์สินไป สำหรับกรณีตามมาตรา 925 และ 926 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ได้อธิบายไว้บ้างแล้วในตอนต้นของบทที่ 3 นี้แล้ว จึงจะไม่กล่าวซ้ำอีก

วิธีการ สลักหลัง

ในเรื่องนี้มาตรา 919 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ว่า "คำสลักหลังนั้นต้องเขียนลงในตั๋วเงินหรือใบประจำตอและต้องลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง"

ฉะนั้น ข้อกำหนดในเรื่องวิธีการ สลักหลังนั้นจึงมีแต่เพียงว่าทำการ สลักหลังลงในตั๋วเงินและต้องลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังไว้ด้วย เท่านั้นก็เป็นการเพียงพอแล้ว โดยจะระบุชื่อผู้รับสลักหลังไว้ด้วยหรือไม่ก็ตาม

การ สลักหลังนั้น จะทำลงในค่านหน้าหรือค่านหลังของตั๋วเงินก็ได้ แต่ถ้าเป็นการ สลักหลังลอยแล้ว มาตรา 919 วรรคท้าย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ต้องทำ ลงทางค่านหลังของตั๋วเงินเสมอ

และดังที่ได้อธิบายมาแล้วว่า ในการ สลักหลังนั้นผู้สลักหลังมีหน้าที่แต่เพียงลงลายมือชื่อของตนไว้ด้วยเท่านั้น สำหรับข้อความอื่น ๆ ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการ สลักหลังนั้นผู้สลักหลัง ไม่จำเป็นต้องเขียนด้วยลายมือของตนเอง แต่จะใส่พิมพ์หรือใช้ตราประทับหรือให้คนอื่น เป็นผู้เขียนไว้ก็ได้ทั้งสิ้น อนึ่ง การลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังตกอยู่ในบังคับของมาตรา 900 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่า ถ้าลงเพียงแต่เครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงไต หรือลายพิมพ์นิ้วมือแล้ว แม้จะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตามก็ไม่ถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อที่จะมีผลสมบูรณ์ในตั๋วเงินนั้น

ในกรณีที่ผู้รับสลักหลัง เฉพาะถูกเรียกชื่อผิดไปจากชื่อจริงหรือผู้โอนสะกอดชื่อของเขา
ผิดไป กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดทางแก้ไขเอาไว้ แต่ในมาตรา 32 (4) แห่ง Bills of
Exchange Act, 1882 โค้ดกล่าวเอาไว้ว่า ผู้รับสลักหลังผู้นั้นจะสลักหลังโอนตัวเงินนั้นต่อไป
ในชื่อที่ถูกเรียกนั้นได้ และถ้าเห็นสมควรจะเพิ่มข้อความแสดงว่าชื่อที่ถูกคองของตนเป็นอย่างไร
ไว้ด้วยก็ได้ ซึ่งถ้าเหมือนกับบทบัญญัติไว้ในมาตรา 3 - 203 แห่ง U.C.C. ของสหรัฐอเมริกา
แต่ถ้าเป็นกรณีที่ตัวเงินนั้นส่งจ่ายโดยระบุชื่อ (Trade name) ของผู้รับเงินไว้ หากผู้รับเงิน
จะโอนตัวเงินนั้นต่อไปก็ควรจะสลักหลังไปในชื่อที่ระบุไว้นั้น เพื่อป้องกันปัญหาที่ยากว่า
จะเป็นการสลักหลังที่ขาดสายหรือไม่หรือในทางกลับกัน ถ้าจะสลักหลังต่อไปโดยใช้ชื่อตัวแล้วก็
ควรจะระบุชื่อของตนกำกับไว้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ศาลอังกฤษในคดี Arab V Ross (1952)
เคยตัดสินว่าผู้รับเงินจะสลักหลังโดยใช้ชื่อของเขาแทนชื่อที่บอกได้หากว่าเขาเป็นบุคคลที่ผู้ส่งจ่าย
ตั้งใจให้เป็นผู้รับเงินจริง ๆ

ส่วนที่ 2 : ผลของการสลักหลัง

ผลของการสลักหลังนั้น มาตรา 920 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บัญญัติไว้ว่า

"อันการสลักหลังนั้นยอมโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่ตัวแลกเปลี่ยน"

สิทธิอันเกิดแต่ตัวเงินนั้นก็ได้แก่สิทธิที่จะสลักหลังหรือโอนตัวนั้นต่อไป กับสิทธิที่จะได้
เบี้ยบังคับเอาเงินตามตัว ดังบัญญัติไว้ในส่วนที่ 6 อันว่าด้วยสิทธิได้เบี้ยเพราะเขาไม่รับรอง
หรือไม่ใช้เงิน นอกจากนั้นยังมีสิทธิที่จะแสวงคืนครองตัวตามนัยแห่งมาตรา 905 วรรค 2¹

¹ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย
ตัวเงิน, หน้า 62

เป็นที่น่าสังเกตว่าการสลักหลัง นอกจากจะเป็นการโอนบรรดาสหสิทธิทั้งหลายที่ผู้โอน
มีไปยังผู้รับสลักหลังแล้ว บางครั้งผู้รับสลักหลังยังได้รับสิทธิที่ยิ่งไปกว่าผู้โอนเสียอีกดังที่มี
บัญญัติไว้ในมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ราษฎรที่ถูกฟ้องในมูลคดีแลงเงินจะ
ยกข้อต่อสู้ทรงอันอาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างคนกับผู้สั่งจ่ายหรือผู้ทรงคนกอน ๆ
ไม่ได้ เช่น นายคำข่มขู่ให้นายแดงออกตั๋วสัญญาใช้เงินแทนคอบนายคำ สลักหลังโอนตัว
นั้นแก่นายขาว เช่นนี้ หากนายขาวรับไว้โดยสุจริตและมีได้คบคิดกับนายคำ แล้ว นายขาว
ยอมได้สิทธิในตัวเงินฉบับนั้นไปดีกว่าตัวนายคำ ผู้โอนเสียอีก ทั้งนี้เพราะตัวบที่ใช้คำว่า
"ยอมโอนไปซึ่งบรรดาสหสิทธิอันเกิดแต่ตั๋วแลงเงิน" มิได้ใช้คำว่า "ยอมโอนไปซึ่งบรรดาสหสิทธิ
ทั้งหลายที่ผู้สลักหลังมีอยู่" แต่อย่างใด

สำหรับสิทธิและหน้าที่ของผู้รับสลักหลังจะพึงมีเป็นประการใดนั้น จะได้กล่าวโดย
ละเอียดในบทที่ 4 อันว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ทรงตัวเงินต่อไป จึงไม่น่ามากล่าวในที่นี้อีก
ซึ่งในส่วนที่ 2 นี้มุ่งจะกล่าวถึงผลของการสลักหลังใน 2 กรณี ดังกล่าวต่อไปเท่านั้น คือ

1. การโอนตัวเงินนั้นต่อไปโดยผู้รับสลักหลังและ
2. การสลักหลัง เมื่อตัวขาดความเชื่อถือ

1. การโอนตัวเงินนั้นต่อไปโดยผู้รับสลักหลัง

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การสลักหลังนั้นผู้สลักหลังจะระบุชื่อผู้รับประโยชน์ (ผู้รับสลักหลัง)
ไว้ในคำสลักหลังของเขาหรือไม่ก็ได้ ถ้าระบุเอาไว้ก็เรียกว่าเป็นการสลักหลังเฉพาะ
แต่ถ้ามิได้ระบุเอาไว้ก็เรียกว่า สลักหลังลอย ซึ่งการสลักหลังทั้งสองแบบนี้ก็มีผลเป็นอย่างเดียว
กันคือ เป็นการโอนไปซึ่งสิทธิทั้งหลายอันเกิดแต่ตั๋วแลงเงินนั้นด้วยกันทั้งสองแบบ

แต่สำหรับกรณีที่ผู้รับสลักหลังประสงค์จะโอนตัวเงินฉบับนั้นต่อไปแล้ว ย่อมแตกต่าง
กันไปดังนี้

ก. กรณีสลักหลังเฉพาะ หากผู้รับสลักหลังประสงค์จะโอนตัวเงินต่อไปแล้วก็ต้องทำด้วยการสลักหลังและส่งมอบตัวเงินนั้นแก่ผู้รับโอน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 917 วรรคแรก ประมวลกฎหมายที่ว่า "ถ้าตัวแลกเงินทุกฉบับถึงแม้ว่าจะมีใช้ส่งจ่ายให้แก่บุคคลเพื่อเขาสั่งก็ตามท่านว่า ยอมโอนให้กันได้ด้วยสลักหลังและส่งมอบ" นั่นเอง

แต่การสลักหลังโอนต่อไปนั้น ผู้โอนจะทำด้วยการสลักหลังลอยหรือสลักหลังระบุชื่อก็ได้

ข. กรณีสลักหลังลอย การโอนตัวเงินต่อไปนั้นผู้โอนย่อมมีสิทธิที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 920 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้คือ

1. ออกข้อความลงในที่ว่างควยเขียนชื่อของตนเองหรือชื่อบุคคลอื่นผู้ใดคนหนึ่ง
2. สลักหลังตัวเงินนั้นต่อไปอีกเป็นสลักหลังลอยหรือสลักหลังให้แก่บุคคลอื่นผู้ใดคนหนึ่ง
3. โอนตัวเงินไปให้แก่บุคคลภายนอกโดยไม่กรอกข้อความลงในที่ว่างและไม่สลักหลังอย่างหนึ่งอย่างใด

กรณีตามอนุมาตรา 4 นั้น อาจยกตัวอย่างได้เช่น ตัวแลกเงินมีคำสั่งให้ใช้เงินแก่ ก. ก. สลักหลังลอยมอบให้ ข. (ด้วยวิธีลงชื่อของ ก. อย่างเดียว) ข. อาจเขียนข้อความลงเหนือลายมือชื่อของ ก. ว่า "จ่าย ข. หรือตามคำสั่ง" เช่นนี้มีผลเหมือนว่า ก. เป็นผู้เขียนข้อความเหล่านั้นด้วยตนเอง ซึ่งทำให้การสลักหลังลอยของ ก. เปลี่ยนเป็นการสลักหลังเฉพาะให้แก่ ข. ไป ถ้า ข. จะโอนตัวเงินต่อไป ข. ก็จะต้องสลักหลังอีก¹

¹หลวงธรรมบุญ วุฒิกิจ, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติเงินสะพัด ตัวเงินประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 41.

สำหรับกรณีที่ว่า ข. กรอกชื่อบุคคลอื่น คือ ก. ลงในที่ว่างนั้นก็เช่นกัน คือ ทำให้มีผลเหมือนหนึ่งว่า ก. สลักหลังตัวเงินนั้นให้ ค. โดยเฉพาะ ถ้าทำดังนี้ ข. ยอมคืนสภาพเป็นผู้ทรงเพราะไม่ใช่ใคร่ตัวด้วยการสลักหลังลอยเสียแล้ว ข. ต้องส่งตัวเงินให้ ค. เท่ากับโอนตัวเงินให้ ค. ไปและ ค. เป็นผู้ทรง.¹

กรณีตามอนุมาตรา 2 เป็นกรณีที่ผู้โอนได้สลักหลังตัวเงินนั้นต่อไปอีกโดยอาจทำเป็นสลักหลังลอยต่อไปหรือจะทำเป็นสลักหลังระบุชื่อก็ได้ ซึ่งการโอนตัวเงินนั้นต่อไปถึงยังมีผลสมบูรณ์อยู่เหมือนเดิม เพียงแต่ว่าผู้โอนที่ไปสลักหลังเขาไว้ก่อนมีความรับผิดชอบในตัวเงินนั้นตามมาตรา 900, 914 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เท่านั้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1
1

จิตติ ทิงศภิตย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเงินฝาก, ตัวเงิน,

หน้า 93.

มีข้อสังเกตว่า กรณีที่มีการสลักหลังลอยอยู่แล้ว ก็มาสลักหลังลอยตามไปอีก เช่นนี้ ไม่ถือว่าผู้สลักหลังลอยคนหลังจะต้องมีความรับผิดชอบเป็นผู้รับอาวัลตามมาตรา 921 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไป เพราะถึงที่ไกลแล้วแต่คนว่า การสลักหลังลอยไม่ทำให้ตัวชดเชยให้ใช้เงินตามคำสั่งกลายเป็นตัวชดเชยออกให้แก่ผู้ถือไปได้

สำหรับกรณีที่มีการสลักหลังลอยแล้วนั้น หากมีการสลักหลังเฉพาะตามไปอีก เช่นนี้ ก็มีผลทำให้ผู้รับสลักหลังเฉพาะนั้นต้องผูกพันตามมาตรา 917 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อไป กล่าวคือ ถ้าประสงค์จะโอนตัวนั้นต่อไปก็ต้องสลักหลังอีก เพราะถือว่า การสลักหลังเฉพาะเช่นนั้นได้ไปแทนที่การสลักหลังลอยรายเดิมแล้ว (a special indorsement following an indorsement in blank displaces the previous indorsement in blank)

ซึ่งหลักการนี้ตรงกับที่กล่าวไว้ในมาตรา 905 วรรคแรกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีตามอนุมาตรา 3 ก็คือ การที่ผู้ทรงโอนตัวนั้นต่อไปแก่ผู้รับโอนเพียงด้วยการส่งมอบเท่านั้นเอง ซึ่งถือว่าการโอนนั้นสมบูรณ์อยู่ดี และผู้โอนก็ไม่มี ความรับผิดชอบใด ๆ ในตัวเงินนั้น เนื่องจากมีใ้ลงลายมือชื่อในตัวเงินด้วย

2. การสลักหลังเมื่อชำระความเชื่อถือ

บทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้คือ มาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั้นเอง ซึ่งได้เคยกล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ในปัญหาที่ว่าด้วยเรื่องกำหนดเวลาที่ผู้ทรงจะได้อำนาจมาไว้ในความครอบครอง แต่ในที่นี้จะได้อำนาจถึงมาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการโอนตัวเงินนั้นต่อไปเท่านั้น

ในการที่ผู้ทรงประสงค์จะโอนตัวเงินนั้นต่อไปภายหลังจากที่ชำระความเชื่อถือแล้ว ผู้ให้ความเห็นว่า ตัวเงินจะหมุนเวียนอยู่ได้ก็เพียงภายในกำหนดเวลาที่ตนเองนำตัวไปยื่นเพื่อรับรองหรือให้ใช้เงินเท่านั้น เมื่อชำระความเชื่อถือแล้ว ไม่ว่าจะมีการทำคำค้ำคานหรือไมก็ตาม ตัวเงินนั้นย่อมสิ้นลักษณะอันจะเปลี่ยนมือได้ จึงโอนกันอย่างตัวเงินต่อไปไม่ได้ ได้แก่โอนอย่างหนี้ธรรมดา¹

ความที่กล่าวมานั้นมีข้อสงสัยเพราะเมื่อถือว่าตัวเงินสิ้นลักษณะอันจะเปลี่ยนมือได้ ซึ่งมีผลทำให้การโอนกันอย่างหนี้ธรรมดาแล้ว ก็คงหมายความว่า จะโอนกันโดยการสลักหลัง และส่งมอบตามแบบวิธีของการโอนตัวเงินทั่วไปไม่ได้ หากจะโอนต้องทำเป็นการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอนตามมาตรา 306 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่จะเห็นว่าการโอนตัวเงินภายหลังจากที่ชำระความเชื่อถือแล้วก็ยังอาจโอนกันได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบอยู่ ตามปกติเพราะสังเกตจากถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั้นเองที่ว่า "ถ้าตัวเงินสลักหลังต่อเมื่อสิ้นเวลาเพื่อค้ำคานการไม่รับรอง....." ฉะนั้น ถ้าจะถือว่าเป็นการที่ตัวเงินสิ้นสภาพต้องโอนอย่างหนี้ธรรมดาแล้ว ก็เห็นจะไม่ถูกต้องนัก

¹ จิตติ คังศภทัย, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้เงินฝาก, ตัวเงิน, หน้า 97

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า แม้ตัวเงินจะขาดความเชื่อถือแล้วก็ตาม การโอนก็ยังสามารถทำได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบซึ่งเป็ไปไปตามหลักทั่วไปของการโอนตัวเงิน เพียงแต่ผู้รับโอนอาจจะฟ้องบุคคลผู้เป็นคู่สัญญาบางคนในตัวเงินนั้นไม่ได้เท่านั้น ทั้งนี้แล้วแต่ว่าจะเป็นกรณีใดคือ ถ้ายังไม่ทำคำคัดค้านบังคับกันตามมาตรา 924 วรรคแรก ถ้าทำคำคัดค้านแล้วบังคับกันตามวรรคสอง

ผลของมาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้สลักหลังตัวเงินนั้น เมื่อขาดความเชื่อถือแล้วคือ หากยังมีได้มีการทำคำคัดค้านแล้ว หากมีการสลักหลังตัวเงินต่อไป ผู้สลักหลังผู้นั้นย่อมต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในตัวทอผู้ทรง แต่หากมีการทำคำคัดค้านแล้ว แม้จะสลักหลังต่อไป ผู้สลักหลังก็ไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ในตัวเงินนั้นทั้งสิ้น

สำหรับผู้รับโอนตัวเงินนั้นมาภายหลังที่ขาดความเชื่อถือแล้วย่อมได้รับสิทธิและหน้าที่ของผู้ทรงตัวเงินไปโดยสมบูรณ์ตลอดทั้งยังได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยดังโคลงลาวมาแล้วข้างตน

ส่วนที่ 3 การส่งมอบ

การส่งมอบการครอบครองในตัวเงินให้แก่ผู้รับโอน นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการโอนตัวเงิน เพราะไม่ว่าจะเป็นตัวเงินชนิดให้ใช้เงินตามคำสั่ง ซึ่งการโอนต้องมีการสลักหลังด้วยก็ดีหรือเป็นตัวเงินชนิดให้ใช้เงินแก่ผู้ถือก็ดี การโอนจะสมบูรณ์ได้ด้วยการส่งมอบเท่านั้น

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมิได้นิยามคำว่า การส่งมอบไว้ว่ามีความหมายอย่างไร แต่การส่งมอบนั้นก็มีความหมายเป็นอย่างเดียวกับการโอนการครอบครอง จึงนำเรื่องการโอนการครอบครองตามมาตรา 1378, 1379 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้สำหรับเรื่องการส่งมอบนั้นมาตรา 2 แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษซึ่งบัญญัติไว้ความว่า

"Delivery means transfer of possession, actual or constructive from one person to another" ซึ่งถอดความได้ว่า

"ส่งมอบหมายความถึงการโอนการครอบครองโดยตรงหรือโดยปริยายจากบุคคล
หนึ่งไปยังบุคคลอีกคนหนึ่ง¹

จากคำนิยามของการส่งมอบดังกล่าว จะเห็นว่า มีข้อน่าสังเกตอยู่หลายประการคือ

1. ในคำนิยามดังกล่าวไม่ได้กำหนดไว้เลยว่า การส่งมอบนั้นจะต้องทำลงด้วยใจ
สมัครหรือไม่ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคำนิยามของการส่งมอบในสัญญาซื้อขายแล้วจะเห็นว่าต่าง
กันเฉพาะในมาตรา 62 แห่ง The Sale of goods Act, 1893 นิยามการส่งมอบไว้ว่า
"A voluntary transfer of possession from one person to another"
ฉะนั้นจึงมีปัญหากว่าการส่งมอบในกรณีของตัวนั้นจะต้องกระทำไปโดยสมัครใจหรือไม่

ในข้อนี้ ผู้เขียนเห็นว่า Bills of Exchange Act, 1882 มีเจตนารมณ์โดยตรง
ที่จะตัดคำว่า Voluntary ออกมาเพราะต้องการให้คำว่า การส่งมอบในกรณีของตัวเงินมีความ
หมายกว้างกว่าในกรณีการส่งมอบทรัพย์สินในกรณีทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเป็น
ตราสาร เปลี่ยนมือของตัวเงินนั่นเอง กล่าวคือ ตัวเงินที่ให้ออกเงินแก่ผู้ถือเงินนั้นแม้จะไม่มี การส่ง
มอบโดยสมัครใจ เช่น มีเจ้าหนี้ชื้อเอาตัวเงินนั้นมาก็ตาม ก็ยังทำให้ผู้รับเป็นผู้ทรงตัวเงิน
นั้นได้ และหากมีการโอนต่อไปยังผู้รับโอนโดยสุจริตอีกต่อหนึ่งแล้ว ผู้รับโอนนั้นก็ย่อมเป็นผู้ทรง
โดยชอบด้วยกฎหมายทุกประการ²

เมื่อพิจารณาจากถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา 904 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ว่า
"..... ถ้าและเป็นตัวเงินส่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ ๆ ก็นับว่าเป็นผู้ทรงเหมือนกัน" และในมาตรา
905 วรรคท้าย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่า "อนึ่ง ข้อความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้

¹ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน,
หน้า 229.

² David A.L. Smout, Chalmers on Bills of Exchange, p.7.

บังคับตลอดถึงผู้ทรงตัวเงินสิ่งจ่ายให้แก่ผู้ถือค้ำ" เขาควยกันแล้วจะเห็นว่าโดยอมรับเอาหลัก
อย่างเดียวกับของประเทศอังกฤษมาใช้ควย คือ การส่งมอบตัวเงินนั้นไม่จำเป็นจะต้องทำไป
ควยความสมัครใจของผู้ส่งมอบก็ได้ กล่าวคือ ทั้งกรณีตัวผู้ถือหรือตัวระบุชื่อนั้นแม้มีการส่งมอบ
กันโดยสมัครใจ ก็ยังทำให้ผู้รับเป็นผู้ทรงตัวเงินนั้นได้ แม้จะโดยไม่ชอบควยกฎหมาย ซึ่งอาจถูกเจ้า
ของที่แท้จริงเรียกตัวเงินคืนได้ แต่ถ้ามักการ โอนตัวเงินต่อไปยังผู้รับโอนโดยสุจริตก็ถือคองหนึ่งแล้ว
ผู้รับโอนก็ยอมเป็นผู้ทรง โดยชอบควยกฎหมายทุกประการ

2. การส่งมอบตัวเงินนั้นอาจทำควยการส่งมอบโดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้
ฉะนั้น จึงอาจแยกออกพิจารณาได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้ คือ

ก. การส่งมอบโดยตรง คือการที่ผู้โอนส่งตัวเงินออกจากความครอบครองของเข
ให้เข้าไปอยู่ในความครอบครองของผู้รับโอนโดยผู้รับโอนจะเป็นผู้รับไปควยตนเองหรือบุคคล
อื่นเป็นผู้รับตัวเงินนั้นไป แต่มีเจตนาที่จะยึดถือตัวเงินนั้นแทนผู้รับโอนก็ได้ เช่น คำ ค้ำการ
โอนตัวเงินให้แก่ ชาว คำ จึงส่งมอบตัวเงินให้แก่ชาว รับไปโดยตรงประการหนึ่ง หรือ
ส่งมอบตัวเงินนั้นให้แก่ แดง โดยที่ แดง รับไว้ในฐานะเป็นเพียงตัวแทนของ ชาว อย่างนี้
ก็ถือว่าเป็นการส่งมอบโดยตรงเหมือนกัน ฉะนั้น สำระสำคัญของการส่งมอบโดยตรงคือ การ
ที่ตัวเงินนั้นต้องออกจากความครอบครองของผู้โอนไปสู่ความครอบครองของบุคคลอื่นเท่านั้นเอง

มีข้อน่าสังเกตุว่าในการส่งมอบตัวเงินให้แก่บุคคลที่มิใช่ผู้รับโอน แต่เป็นผู้รับตัวนั้นไว้แทน
ผู้รับโอนนั้น จะถือว่าตัวเงินนั้นได้เข้าไปสู่การครอบครองของผู้รับโอนก็ต่อเมื่อผู้รับโอนได้ทราบถึงการ
ถือตัวไว้เพื่อประโยชน์ของตนตั้งกล่าวและได้แสดงเจตนาเข้ารับเอาประโยชน์นั้นแล้วควย เช่น คำ
ค้ำการโอนตัวเงินแก่ ชาว จึงส่งมอบตัวเงินให้แก่ แดง โดยที่แดงรับไว้แทนชาว เช่นนี้ หากชาว
ยังไม่แสดงเจตนาเข้ารับเอาประโยชน์นั้นก็ยังไม่ถือว่าชาวได้การครอบครองตัวเงินนั้นไปและจึงยังไม่ถือว่า

ชาว เป็นผู้ทรงตัวเงินนั้น แต่เมื่อ ชาว ทราบถึงการที่ แดง ยึดถือตัวเงินนั้นไว้เพื่อประโยชน์แห่ง ชาว เองและ ชาว ได้แสดงเจตนาที่จะเข้ารับประโยชน์แล้ว ชาว ก็ยอมเป็นผู้ทรงตัวเงินไปนับแต่บัดนั้น

กรณีข้างต้นต่างกับกรณีที่ชาว ทั้ง แดง เป็นตัวแทนไปรับมอบตัวเงินจาก คำ เพราะในกรณีหลังนี้พื้นที่ที่ แดง รับตัวเงินมาจาก คำ ก็ถือว่า ชาว เป็นผู้ทรงตัวเงินนั้นพื้นที่ แม่ แดง จะยังมีได้นำตัวเงินนั้นมามอบให้แก่ชาว เลยกก็ตาม

ข. การส่งมอบโดยปริยาย

คือ การที่ผู้ครอบครองตัวเงินมิได้ส่งมอบตัวเงินออกไปจากการครอบครองของเขา อย่างแท้จริง เป็นเพียงแต่ว่า ผู้ครอบครองได้เปลี่ยนเจตนาในการยึดถือตัวนั้น จากเดิมยึดถือเพื่อตนเป็นยึดถือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่นหรือจากเดิมยึดถือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่นมาเป็นยึดถือเพื่อตน ฯลฯ สำคัญจึงอยู่ที่ว่าได้มีการส่งมอบการครอบครองกันจริง ๆ เป็นแค่เปลี่ยนแปลงเจตนาแห่งการยึดถือตัวเงินนั้นไว้เท่านั้นเอง (ดูมาตรา 1379 - 1381 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบ)

การส่งมอบตัวเงินโดยปริยายนั้นอาจมีขึ้นได้เป็น 3 กรณี ด้วยกันคือ ¹

1. แต่เดิมผู้ทรงได้ยึดถือตัวเงินไว้เพื่อประโยชน์ของตนเอง แต่ต่อมาภายหลังได้เปลี่ยนเจตนาเป็นยึดถือตัวเงินนั้นไว้เพื่อประโยชน์หรือเป็นตัวแทนของบุคคลอื่น
2. เดิมเหลือ้ง เป็นผู้ทรงตัวเงินฉบับหนึ่ง ต่อมาต้องการโอนตัวเงินนั้นแก่ ม่วง จึงเปลี่ยนเจตนาแห่งการยึดถือตัวมาเป็นยึดถือไว้ในฐานะเป็นตัวแทนของ ม่วง
3. แต่เดิมยึดถือตัวไว้เพื่อประโยชน์หรือเป็นตัวแทนของบุคคลอื่น ต่อมาได้เปลี่ยนเจตนาเป็นยึดถือเพื่อตน เช่น เดิมเหลือ้งซึ่งยึดถือตัวเงินไว้ในฐานะเป็นตัวแทนของ เชี่ยว ต่อมา เชี่ยว ต้องการโอนตัวนั้นแก่ เหลือง อีก เช่นนี้ เหลืองเพียงแต่เปลี่ยนเจตนาแห่งการยึดถือจากในฐานะเป็นตัวแทนของ เชี่ยว มาเป็นยึดถือเพื่อตน ดังนี้ ก็ถือว่าเป็นการส่งมอบแล้วโดยชอบ

¹ David A.L. Smout, Chalmers on Bills of Exchange, p. 7

มีข้อสังเกตว่า กรณีตาม 1 และ 2 นั้นจะมีผลเป็นการโอนต่อเมื่อผู้รับประโยชน์ (ผู้ทรงตัวที่แท้จริง) ใดทราบและแสดงเจตนาเข้าถือเอาประโยชน์จากการยึดถือตัวไว้ แทนนั้นเสียก่อน ดังกล่าวมาแล้วในเรื่องการส่งมอบโดยตรง ทั้งนี้ เพราะอาศัยหลักการเดียวกันที่ว่า ถ้ายังไม่แสดงเจตนาเข้ารับเอาประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ก็ไม่อาจอ้างเอาประโยชน์นั้นมาเป็นของตนได้ ตามหลักนิติกรรมสัญญาทั่ว ๆ ไปนั่นเอง

ค. การส่งมอบตัวเงินแก่บุคคลอยู่ห่างโดยระยะทาง

หมายความถึงกรณีที่ผู้โอนและผู้รับโอนอยู่ห่างไกลกันไม่สามารถส่งมอบตัวเงิน ให้แก่กันได้โดยตรง ซึ่งนั่นจึงไม่รวมถึงกรณีที่ผู้โอนและผู้รับโอนอยู่ห่างไกลกัน แต่ผู้รับ โอนตัวทั้งตัวแทนมารับตัวเงินนั้นไปจากผู้โอน หรือในทางกลับกันจึงไม่อาจรวมถึงกรณีที่ผู้โอน ตั้งตัวแทนเอาตัวเงินนั้นไปส่งมอบแก่ผู้รับโอนด้วย

การส่งมอบแก่บุคคลอยู่ห่างโดยระยะทางส่วนมากเท่าที่ปรากฏในปัจจุบันจะมีแต่การส่ง ทางไปรษณีย์เท่านั้น เพราะทำได้สะดวก ประหยัด และรวดเร็วกว่าวิธีอื่น ๆ

ปัญหาที่ว่า หากส่งตัวเงินกันทางไปรษณีย์เช่นนั้นจะมีผลว่าตัวเงินนั้นเข้าไปสู่การ ครอบครองของผู้รับโอนเมื่อใด

ในชั้นผู้เขียนเห็นว่าการส่งมอบจะมีผลต่อเมื่อตัวเงินนั้นเข้าไปสู่การครอบครอง ของผู้รับโอนจริง ๆ เสียก่อนเท่านั้น เพราะการที่ผู้โอนเอาตัวเงินใส่ซองและทิ้งลงที่ตู้ ไปรษณีย์นั้นยังไม่ถือว่าเป็นการสละการครอบครองในตัวเงินนั้น แต่ถือว่าเป็นเพียงการที่ ผู้โอนส่งมอบตัวเงินนั้นให้แก่พนักงานไปรษณีย์เพื่อนำไปส่งต่อผู้รับโอนเท่านั้น พนักงานไปรษณีย์ จึงเป็นผู้ครอบครองตัวเงินนั้นต่อไปแต่ไม่ถือว่าเป็นผู้ทรง เพราะมีใคอยู่ในฐานะผู้รับเงิน ผู้รับ

สลักหลังหรือผู้ถือตามมาตรา 904 แต่อย่างไรก็ดี หากตัวเงินนั้นสูญหายในระหว่างทาง
ทางและไปตกอยู่ในความครอบครองของผู้อื่นแล้วผู้นั้นก็ยังมีสิทธิติดตามและเอาคืนตัวเงิน
เหล่านั้นได้อยู่ ตามมาตรา 1336 ก็ยังถือว่าผู้นั้นเป็นเจ้าของที่แท้จริง (true owner)
แห่งตัวเงินนั้นนั่นเอง

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย